

10.
21.9.34

Utförlig och opartijst

RELATION,

Om thet/ som emellan then Kongl. Szwä-
ske och Polniske Arméen sidstledne passerat är.

Mitau/ den 12. Augusti. [1700]

Sedan den en Chef commenderande
Herz General och Gouverneur **Otto Vel-**
lingt/ så wähl af åtskillige Öfwerlöpare så-
som och the/ förmedelst en å andra sidan om
Dünen/ under Herz Baron och Öfwerst-Lieut-
nant **Livens** och **Hr. Öfwerst-Lieut Kloots**
anförande/ den 16 Julii, efter twenne Partijers lyckliga
transport, hwaraf then förste 300. then andre 200 Mann
starkt war/ uppå ett paar Fäldt: Skanhar wid Rattelkalm
företagne entreprise, fångne 67. Gemeena/ Capitainen **Po-**
iewski, hans Lieutnant **Palnstrauch**/ och Fändricken **Butt-**
ler/ samt många andre in til 80 inhämtade Fångar/ erhållit
säkra Esterrättelsen/ det Konungen i Pohland/ til at föröka
the här till öfwer Dünen uti Landet och de både intagne
Skanhar liggande så kallade **Sachsiste Troupper**/ med hela
Succursen ankommen wore/ och med sin således på 15000.
Mann starkt Armee (ehuruwål de gifwe sig för något star-
tare ut/ än the äre) utur Lågret ther på andra sidan om
Dünen hade upbruttit/ sedan han kort tillsförende/ ehuruwål
fåfångt/ sökt at gå öfwer Dünströmen på åtskillige ställen/
neml. wid **Lugaus** o. **Magnus Den**/ men altijd ifrå denna
sidan lyckelig blifwit tilbaka drifwen/ och fördenstull nume-
ra sin

†

21.9.34
MAGNUS
LUGAUS

ra sinnad wore på någre Orter åfwanføre wid Kreitzburg/
Keggum/ Neustädgen/ Jacob Stad och Pröbstingshoff/
förmedelst en wid bemänte Pröbstingshoff öfwer Strömmen
slagne Broo/ med all Macht hela Armeen at öfversättia/
om hwilken desslein och såden af Herr Major Rosen/ som
der sammastädes hade sin Post/ tillbaka komne expres för-
wissade/ tillijka berättandes/ at then Kongl. Polniste Arme-
en, betienandes sig af de gent öfwer Pröbstingshoff lijka som
uti en half Måna liggande Högars fördehlartige Belägen-
het/ hwarpå de Batterier upplästat/ planterat deruppå
Stycken och Posto fattat hade wid Pröbstingshoff: Så
bröt och Herr Generalen Vellingk/ om Natten/ emellan
den 17 och 18 Julii, med den under sin comādo stående Swän-
sta Armeen, utur sitt/ på then här sijdan om Dünen wid
Dreilingshoff/ en fierdedehls Mijl ifrån Staden Riga/ här
till innehafte Lågret/ upp uti richtig Ordning/ till at gå
emot Fiendens på så åtskillige långt bort liggande Orter
tillijka påbegannte Landstijning. Ställte sig och så samma
Åfton wid Urkel 4. Mijl ifrån Riga uti fulkomlig Ordning/
under Trompeters och Pufors Ljud till campementet, i Sält/
hwarest han Natten öfwer stannade. Följande Dagen den
19 Julii comenderades Herr General Major Mandel ut med
ett ihopdraget Partie af 1000. till Håst och 700. till Foot/
at hindra Konungens i Pohlandz förchafwande/ fölliandes
honom/ till at understödia hans Angrep/ Herr Öfwersten
Budberg med 1000. Mann till Foot/ och 200. till Håst.
Ehuruwål nu Konungen i Pohland sig så fördehlachtig stält
hade/ och/ under sine på höga Bårg å andra sijda om Dünen
planterade Styckens faveur och beskydd/ Footfolket på al-
lahanda tillfammenbrachte Båthar och Fahrtyg/ och Ryk-
teriet/ medelst den half förfärdigade Broon/ hwilken/ som
förbemålt/ så starkt förswar hade/ lätt öfversättia och Land-
stijga/ war Herr Gen. Majoren lijkwål sinnad at gripa dem
an/

an/ så framt icke det stadige starka rångnande betagit alt
tillsfälle Gewähret at bruka/ at altså denna Dag förbigiet
utan någon synnerlig Utvärckan och Beställning. Men
föllande Mårgonen den 20 Juli begaf sig Hr. General och
Gouverneuren Vellingk med hela Armeen till Pröbstings-
hoff at afvärja den under sina Styckors beskydd med Skan-
kar redan försedde och Broon tillika försvarande Fiendens
Öfverkomst/ och ställte sig till denna ändan uti wanlig
Slacht-Ördning: neml. Footfolcket emot Wänstersidan af
the Kongl. Polniste Bröstrwären bakom Skogen der samma-
städes/ men Nyttieriet å både sidor i kring Skogen. Ime-
dertid/ när Armeen uti sådan Ördning stald war/ beordra-
de Herz Generalen Footfolcket/ at the Fachiner i Förråd skaf-
sa skulle/ till at betiena sig af dem uti de fiendteliga Bröst-
währens stormande/ som företagas skulle/ sedan han förut
sina Stycken plantera låtit/ först på högre sidan när in wid
Dünen/ emot fiendens Bröstrwährn/ sedan/ då the alt för-
mycket måste lijda af de fiendtelige Batterier. på denna sidan
om skogen wid sin Armees Högra Flygel/ bakom en liten
By/ hwarigenom the blefwo bättre betäckte och skylade.
Men/ såsom Konungen förstod detta/ lått han genom Cosa-
kerne/ som uti 4. Esquadrans altijd wijsste sig för den Swän-
ske Armeens Förtroupper/ kasta Eld på bemrte Huus/ så/ at
Artigleriet aldeles icke mehra kunde skyla sig/ continuerade
och så at låta föra sina Stycken och plantera dem snart i
kring hela Swänsta Armeen således/ at den hade lidit stoor
skada/ så framt hou icke dragit sig något tillbaka. Allden-
stund nu Swänste Armeen icke fleere änn 22. små trepun-
dingar och 9. Konstabler med sig hade/ förmåtte han icke e-
mot Kongl. Polniste Armeens stora Stycken uträtta så myc-
ket/ som behöfdes/ blef fullan ståendes och wäntade om Ko-
nungen i Pohland skulle komma fram med sitt Follk utur si-
ne upkäftade Bröstrwährn och wäga en Slachtning/ men/
såsom

slasom han allareda förmedelst det långsamma Rågnet hast så
mycken tid/ at han fått öfversättia en stor dehl af Arme-
en. den samma kringwärfd med starka Bröstwährn och
planterat på dem store Stycken/ och ingalunda wille begif-
wa sig utur sitta fördehslachtige Währn/ utan årnade bara
at skada Swenske Armeen genom sina uppå de twärt öfwer
belågne Högar planterade Stycken / höll Generalen Vel-
lingt med samtel. Generaliteten och Öfwerstar Krigs-Råd/
hwad som skulle vara bäst wid desse tillfällen at gjöra/ och/
medan alles samtycke syftade derpå/ at det icke wore råde-
ligt grippa an Fienden uti så stora Fördel/ eller och längre
at lijda der Afstaknad och Skada/ ty beslöts bäst vara at dra-
ga sig något tillbaka. Hwarföre då Herr Generalen Vel-
lingt med samtl. Armeen, sedan han 12 Tijmar der samma-
städes stått uti Slacht-Ördning/ doch Fienden icke afwach-
ta kunnat/ sig tillbaka drog uti sina förra Ratten hafde Quar-
teren wid Urtel / therest han öfwer Ratten blef i Feldtet.
Samma Ratt sände Herr General Vellingt ett Partij/ un-
der Herr Öfwerst-Lieutnant Meyersfelds af 100. och ett under
Herr Ryttemester la Bars anförande af 50. Ryttare ut/ at
förnimma/ hwad Fienden före hade/ hwilke emot Morgo-
nen den 21 Julii råkade 100. Cosaker / som de/ sedan någre
af dem wore dräpne/ drefwe tillbaka. Och komm fullan
samma Partijet en Tima der efter med någre 100. Drago-
ner förstärckt igen/ williandes attackera det samma Swän-
ska Partiet/ doch/ som desse genom Förwachternes Bistånd
stode wäl emot dem/ wid hwilken händelse någre små drab-
bningar / ehuruwäl utan någon synnerlig Afstaknad/ på bå-
de sidor/ före fölle/ måste deras Partij stanna. Twå à tree
Tijmar derefter begynte de Kongl. Polniste och Sachsiske
Förtrouppar at tee sig fram/ till des åntel. heela Armeen
uti 3. Linier/ ifrån Dünen ända längs wid Bärge emot
Swänska wänstra Flygeln/ uti Slacht-Ördning sig wiste/så/
at

at man klarl. sköta kunde / at deras Macht åtminstone be-
stod uti 14. till 15000. Mann; emot hwilke så Herr Gen.
Vellingk sin Armee uppå Högden / åsvarar för Urkel / uti
full Slacht-Ordning befallte sig at ställa / fast hans Armee
samma gång så wåhl för den store till de ifring Riga lig-
giande Passens förwarande wid Ewest och Rokenhufen etc.
utstickade hopen / som och de dödas / blefverades och siukas skul-
na ppligen 8000. Mann starkt räknas kunde. Aldersföre /
såsom Herr General Vellingk icke allenast sielf uti egen
Person noga achtandes på alla Omständigheter / och besin-
nandes / hwad som förekom / utan och i synnerhet / när
han blef warse / at ifrån the Konglige Polniste en stor hop
folck bakom Bärge / genom Skogen / gick förbi den Swåns-
ka Armeen, icke annat sluta kunde / än / thet icke Konun-
gens råtta Upsåt wore at inlåta sig med honom uti en Drab-
bning / utan fast mehra förleda honom med en fausse para-
de, men uti sielfwa Gierningen at behändigt komma för-
bi Swånska Armeen, och intaga de fördehlachtige Passen
wid Smeisings och Neurmühlen / och således afstära all til-
försel för Swånska Armeen utur Landet / hwilket Åfscende
at desto bättre dölja / Konungen dessemellan med sin Armee
några åtskilliga Uptog gjorde / ty befallte Herr Generalen
Vellingk / at Artigleriet / under nogsamit förswar af någre
Esquadrans och twenne Battallions under Öfwerst Funckens
commando / in på 4. Fäldtstycken skulle förut dragas åt Ri-
ga / hwar på reserven och andra Linien följde / till des han
ändtel. sielf med de främste uti full Slacht-Ordning åsven-
wål afmarcherade. Sedan de nu dragit fram ett stycke på
Wägen / råkade den Kongl. Polniste utstickade hopen / som
befallt war at gå förbi Swånska Armeen, bestående wid
ras uti 15. eller 1600. Mann af Rytterie och Footfolk till
samman / träffa på några Esquadrans af den Swånska
wånska

Wänstra Flügeln/ och trädde det Kongl. Polniste och Sachse
siste Footfolk fram jämte sitt Rytterie med bem:te Swänste
Esquadroner at fächta/ men blefve/ sedan desse med 2. Ba-
tallioner understödiade wore och gifwo wackra Salver, alt-
så tillbaka drefne/ at the icke torde igenkomma. Uti hwilken
Drabbning å Kongl. Polniste sidan en General Major blesse-
rad/ en Öfwerste och några Ryttnästare med en hoop Gemen-
na på Plagen slagne blefve och 30 styck Håstar af de dräpne
till de Swänste öfverkomme/ men dhe Swänste tvåanne
Ryttnästare/ som jämte 8. Gemena fångtagne/ och 3. Lieut-
nants med 20 Gemena/ som dödade äre/ förlobrade. Ther-
på begaf sig Herz General Vellingk med hela Armeen, uti
richtig Ordning/ i sina förra Quarter wid Dreilingshoff/ och/
sedan han ett starkt detachment af Footfolket/ bestående uti
4000. och några hundra Mann utwalt Folk och 600 till
Häst/ så många som Staden at underhålla med Proviant
och Fourage noggsamt försörgd är/ uti Staden Riga/ till then
för i Staden liggande Guarnisonens Succours och under-
stödd/ lagt hade/ drog han sig med Rytteriet och en del Foot-
folck/ för thet/ på 7. Mijl och längre ikring Staden/ fat-
tades uppå Fourage, och Proviantet här till dags täml. knapt
utur Staden blifwit lefwereradt/ öfwer Aan/ at förswara
och beskydda Landet för all hienteligit ströfwande och slige
grufweliga excesser, som Cosackerne på Memmistior af Mañ-
och Dwinkön och aldeles på de ommyndige späde Barnen till-
förende begått hade/ till des den daglig förwäntade tillök-
ning och Understöd utur Sverige och Finland ankommandes
warder. På sådant sätt hafwer man Staden/ som på 3.
Åhr med noggsamt Proviant, och/ hwad till Lifvs Uppehålle
tjänar/ försörgd är/ med Footfolk undsat/ och Rytteriet
hielpt till Fourage, hwarpå det här till mycket fattades.
Konungen i Pohland känner deremot med sin Armees wid
Riga

Riga och Nan/ der han står/ samma brist på Fourage, som den Swämska Armeen förr skadat hafwer/ så/ at han/ för det på 7. å 8. Miil i kring Staden ingen Fourage är till finandes/ sändt en dehl af sitt Rytterie till Wenden/at hämta på det ställe och utur det Erikat-och Ronnenburgske samt de kringliggiande Orter sin Subsistence och Fourage. Hwilke/ sedan alt utplundrat/ Bostapen bortdrifwen och Landet utödat är/ dragit till Kokenhusen/ Landet ända fram wid Dünströmen widare at ruinera. Ehuruwäl redan och så af detta afföndrade Rytteriet/ såsom de utur Staden Riga gjort ett lyckeligt och oförmodeligt Utfall och några hundrade Cosaker och Sachser dräpt/ 13. Mann af hwart Compagnie och någre Compagnier Dragouner, at ersättia/hwad de derigenom sacknat/ uti Lågret äre tillbaka kallade. Men de uti Staden äre wid godt Mod och hafwa kiört in hela Lastadien/ in på Jesus Kyrkian/ at betiåna sig af Weden till wårman/ så/ at de numehra en heller derpå lijda någon brist/ försware ännu sina yttersta ända utmed Kobs-Berget/ wid Rauns-Porten näst intil Wåderqwarnen/ upkastade och med store Stycken besatte Linier/ förmedelst hwilka de icke allenast Fienden hålla långt ifrån sig/ utan och Stads-Breten/ hwarpå de än dagel. drifwa sin Bostap ut och in/ förswara kunna/ och hafwe ifrån den andra sidan om Dünen/ hwarest Fienden lemmat en ringa besättning/ hämtat en stor hoop Fourage in i Staden. Thetta är/ hwad iag sedt med mina Ögon och welat Opartiijst berätta. Hwad wijdare passerar, lär iag nästkommande förmåla.